

การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมือง ของตระกูลอดิเรกสาร

THE CHANGE OF POLITICAL ROLES AND POWER OF ADIREKSARN FAMILY

ดวงกมล การไทย*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาการเติบโตการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการก่อตัวของกลุ่มธุรกิจเอกชนในจังหวัดสระบุรี การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นรองประกอบกับการสัมภาษณ์บุคคลในตระกูลอดิเรกสารและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองในจังหวัดสระบุรีเป็นหลัก เพื่อทำการวิเคราะห์แต่ละประเด็นในเชิงลึก

จากผลการศึกษาพบว่า วิธีการสร้างและรักษาฐานเสียง การเติบโต การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการก่อตัวของกลุ่มธุรกิจเอกชนในจังหวัดสระบุรี ส่งผลต่อการลดบทบาทและอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสาร ในจังหวัดสระบุรี

คำสำคัญ บทบาททางการเมือง อำนาจทางการเมือง ตระกูลอดิเรกสาร

* ผู้ช่วยนักวิจัย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

Abstract

The study of “The Change of Political Roles and Power of the Adireksarn Family” has two objectives. Firstly, one aim was to study the way the Adireksarn family won votes and maintained its political power. Secondly, an aim was to study the growth and political, economic, and social changes, as well as changes in the private sector, in Saraburi Province. This study uses qualitative research method drawing on documentary sources of information and also primary data gathered through in-depth interviews with people in the Adireksarn family. The Adireksarn family plays an important political role in Saraburi.

The study revealed how the Adireksarn family built and maintains its political base in Saraburi. Furthermore, the study suggested that economic growth, economic, social, and political change, and creation of new private business groups in Saraburi has resulted in the diminishing of the Adireksarn family’s political role and power and the state of the family’s political base.

Keywords Political Roles, Political Power, Adireksarn Family

บทนำ

ตระกูลอดิเรกสารเริ่มต้นเข้าสู่เส้นทางการเมืองของประเทศไทยและจังหวัดสระบุรี ภายใต้การนำของพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 ในขณะนั้นจังหวัดสระบุรีทั้งจังหวัดถือเป็นหนึ่งเขตเลือกตั้ง พลเอกตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันสามารถได้รับความไว้วางใจ ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนจังหวัดสระบุรีจนสามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีได้เป็นสมัยแรกในปี พ.ศ. 2495 เอาชนะคู่แข่งคนสำคัญ คือ พันโทประเสริฐ สดขรรค์ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี ก่อนพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ถึง 2 สมัย

การตัดสินใจลงแข่งขันในสนามการเมืองของพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ครั้งนี้ เนื่องมาจากการถูกพันโทประเสริฐ สดขรรค์ สบประมาทว่าเป็นคนอกตัญญู พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร รู้สึกถูกหมิ่นเกียรติอย่างรุนแรงจึงลาออกจากการรับราชการทหารและหันหน้าเข้าสู่สนามการเมือง โดยการลงสมัครแข่งขันกับพันโทประเสริฐ สดขรรค์ เพื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีให้ได้

พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ได้กล่าวถึงอุปสรรคในการหาเสียงสมัยแรกว่า ต้องบุกน้ำ ลุยโคลนไปกับทหารและตำรวจคนสนิท ไปตามพื้นที่นอกเมืองค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้วิธีการเข้าถึงประชาชนของพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร คือการเข้าไปหาผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าคหบดี ที่เป็นที่รู้จักและเคารพนับถือของชาวบ้านในแถบนั้น ช่วยพาเข้าไปทำความรู้จักกับชาวบ้าน

ต่อมาในสมัยที่สอง ปี พ.ศ. 2500 พลเอกประมาณ อติเรกสาร ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีและได้รับเลือกตั้งมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2538 รวมทั้งสิ้น 12 สมัย โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสระบุรี ในนามพรรคชาติไทยตลอดมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2538

อย่างไรก็ตามสมาชิกของตระกูลอติเรกสารได้ทยอยกันเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองของจังหวัดสระบุรีอย่างต่อเนื่องถึง 5 คน ซึ่งนับได้เป็น 3 รุ่น คือ รุ่นพ่อ รุ่นลูก และรุ่นหลาน ตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี ที่ตระกูลอติเรกสารได้โดดเด่นอยู่บนเส้นทางทางการเมืองของจังหวัดสระบุรี ในขณะเดียวกันก็ได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีอิทธิพลประจำถิ่นในประเด็นของฐานเสียง อาจกล่าวได้ว่าบุคคลเหล่านี้มีโอกาสนในการสะสมทุนจากการประกอบธุรกิจของตนเอง กระทั่งในที่สุดสามารถมีโอกาสลงสู่สนามการเมืองจังหวัดสระบุรีทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ ดังนั้นในที่สุดกลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงสามารถพัฒนาตนเองโดยการสะสมทุนของตนเองสามารถเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองดังที่กล่าวมา และสร้างผลงานให้กับจังหวัดสระบุรี จนกระทั่งสามารถเข้าแทนที่ตระกูลอติเรกสารไปได้โดยปริยาย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอติเรกสาร ในจังหวัดสระบุรี

จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจงานเขียนที่มีความเกี่ยวข้องกับตระกูลอติเรกสาร อาทิ ชีวิตเมื่อผ่านไป 84 ปี, UNSEEN ราชครู, 94 ถูคุณคนชื่อประมาณ และอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร เป็นต้น ซึ่งงานเขียนเหล่านี้ส่วนใหญ่เขียนโดยพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร จัดทำขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกงานครบรอบวันเกิดของตนเอง งานเขียนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีคุณูปการทางการศึกษา

เป็นอย่างยิ่ง ในการนำมาศึกษาและวิเคราะห์บทบาททางการเมืองของพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร และครอบครัว ในช่วง ปี พ.ศ. 2495 – พ.ศ. 2554 หากแต่ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ยังมิได้ครอบคลุมไปถึงความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรีที่ส่งผลกระทบต่ออำนาจและบทบาททางการเมืองของตระกูลอติเรกสาร

ส่วนงานเขียนที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มราชครูซึ่งนำโดยจอมพลผิน ชุณหะวัณ มีความเกี่ยวข้องกับพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร ในฐานะบิดาของภรรยาผู้วิจัยมีความเห็นว่างานชิ้นสำคัญประกอบไปด้วยงานเขียน 4 ชิ้นคือ

1. ทุนนิยมขุนนางไทย (พ.ศ. 2475-2503) โดยสังคีต พิริยะรังสรรค์ ได้วิเคราะห์และชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างขุนนางกับนายทุน ในช่วงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนกระทั่งถึงเริ่มเข้าสู่สมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังปรากฏอยู่ในชื่อหนังสือ คือ พ.ศ. 2475 – พ.ศ. 2503 ช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงระยะเวลาที่กลุ่มราชครูได้เติบโตขึ้นจากการยึดอำนาจในปี พ.ศ. 2490 และได้ประกอบธุรกิจการค้าในกลุ่มของตน จนเกิดความมั่งคั่งทั้งอำนาจในทางเศรษฐกิจและในทางการเมือง¹

2. วิเคราะห์ลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย โดยเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ ตลอดจนการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจของไทย สิ่งที่น่าสนใจคือ การชี้ให้เห็นถึงอำนาจทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้นำทางทหาร ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มราชครู ซึ่งเข้ามามีบทบาททางการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มีความโดดเด่นทางการเมืองและมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจภายหลังการรัฐประหารในปี

¹ สังคีต พิริยะรังสรรค์. ทุนนิยมขุนนางไทย (พ.ศ.2475-2503). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพประทานพร, 2526.

พ.ศ. 2490²

3. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจเอกชนและข้าราชการกับการเมืองไทย โดย ตระกูล มิชัย ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของข้าราชการที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะข้าราชการทหารที่มีบทบาททางการเมืองในประเทศไทยตั้งแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2523 งานเขียนชิ้นนี้ได้กล่าวถึงกลุ่มราชครู ตระกูลอดิเรกสาร และพรรคชาติไทย ในประเด็นของอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนการรวมตัวและสายสัมพันธ์ทางธุรกิจระหว่างนักธุรกิจเอกชนและบุคคลในกลุ่มราชครูและตระกูลอดิเรกสาร ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจทางทหาร การเมือง และเศรษฐกิจ³

4. กลุ่มราชครูในการเมืองไทย โดย นรนิติ เศรษฐบุตร งานเขียนชิ้นนี้ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงกลุ่มราชครูที่มีการปรับตัวมาเป็นพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นการปรับตัวของกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองและการเมือง ตลอดจนทางเศรษฐกิจ ซึ่งกลุ่มราชครูนั้นเป็นกลุ่มที่เติบโตขึ้นมาจากการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2490 ต่อมากลายเป็นกลุ่มที่มีวิธีการสร้างความชอบธรรมให้กับกลุ่มของตนโดยวิธีการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย โดยอาศัยความเป็นพรรคการเมือง เข้าสู่สนามการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย งานชิ้นนี้ไม่ได้กล่าวถึงกลุ่มราชครูและตระกูลอดิเรกสารในทางเศรษฐกิจ แต่มุ่งกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของกลุ่มราชครูในการเมืองเป็นสำคัญ⁴

นอกจากนี้ในส่วนของงานเขียนที่เกี่ยวกับจังหวัดสระบุรีนั้นผู้วิจัยพบว่ามีน้อยมากที่ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในตลอดระยะเวลา

กว่า 50 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2495 – พ.ศ. 2554 ในขณะเดียวกันงานเขียนที่มีความเกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยยังไม่สามารถพบว่ามิงานเขียนในรูปแบบดังกล่าวปรากฏขึ้น ดังนั้นจึงนำมาสู่ความสนใจที่เกิดขึ้นใหม่ในสำนึกเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรีตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 – พ.ศ. 2554

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารนั้น จึงเป็นกรณีศึกษาเพียงหนึ่งตระกูลการเมืองเท่านั้น ที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสระบุรีได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาและการสร้างฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงนำไปสู่ประเด็นคำถามของงานการศึกษาชิ้นนี้ต่อไป คือ 1. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรี มีผลต่อการเกาะกลุ่มการสร้างฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงนำไปสู่ประเด็นคำถามของงานการศึกษาชิ้นนี้ต่อไป คือ 1. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรี มีผลต่อการเกาะกลุ่มการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารหรือไม่ 2. ตระกูลอดิเรกสารมีวิธีการสร้างและรักษาฐานเสียงอย่างไร บทความนี้มุ่งตอบคำถามเหล่านี้โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. บทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. 2495 – พ.ศ. 2554 2. การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2550 - 2554 เพื่อชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรี ที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร

² เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. วิเคราะห์การเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

³ ตระกูล มิชัย. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจเอกชนและข้าราชการกับการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

⁴ นรนิติ เศรษฐบุตร. กลุ่มราชครูในการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

1. บทบาทและอำนาจทางการเมือง ของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. 2495 – 2554

การวิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรีนั้น ผู้วิจัยขอแบ่งช่วงเวลาเพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร เป็น 3 ช่วง คือ 1. เข้าสู่เส้นทางการเมือง (พ.ศ. 2495) 2. ขับเคลื่อนทางการเมือง (พ.ศ. 2500 - 2548) 3. ชะงักงันทางการเมือง (พ.ศ. 2550 - 2554) ซึ่งข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ในส่วนนี้ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก คือข้อมูลจากเอกสารชั้นรองที่มีความเกี่ยวข้องกับตระกูลอดิเรกสาร เช่น หนังสือในงานที่ระลึกวันคล้ายวันเกิด พลตำรวจเอก ประमाण อดิเรกสาร ในแต่ละปี และหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตำรวจเอก ประमाण อดิเรกสาร ประกอบกับคำสัมภาษณ์จากบุคคลในตระกูลอดิเรกสาร ตลอดจนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองกับตระกูลอดิเรกสารและจังหวัดสระบุรี

จากข้อหวัข้อดังกล่าว เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงระยะเวลาอันยาวนานถึง 59 ปี ที่ตระกูลอดิเรกสารได้เข้ามามีบทบาทและอำนาจทางการเมืองในจังหวัดสระบุรี แต่หากจะนับระยะเวลาจริงๆ แล้ว ตระกูลอดิเรกสารเข้ามา มีบทบาทและอำนาจทางการเมืองเพียง 55 ปี เท่านั้น คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2495 – 2550 เนื่องจากปี พ.ศ. 2550 เป็นการเลือกตั้งสมัยสุดท้ายที่ปรากฏชื่อบุคคลในตระกูลอดิเรกสาร เข้ามา มีบทบาทและอำนาจทางการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี ในขณะเดียวกันสมัยต่อมาการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 แม้ว่าจะมีบุคคลจากตระกูลอดิเรกสารลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ผลการเลือกตั้งไม่ปรากฏชื่อบุคคลจากตระกูลอดิเรกสารในการได้รับเลือกเพื่อดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี

ดังนั้นต่อไปนี้ผู้วิจัย ขอกล่าวถึงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังต่อไปนี้

1.1 เข้าสู่เส้นทางการเมือง (พ.ศ. 2495)

พลตำรวจเอกประमाण อดิเรกสาร เป็นผู้นำตระกูลอดิเรกสารเข้าสู่เส้นทางการเมืองสระบุรีครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี โดยมีคู่แข่งทางการเมืองคนสำคัญในขณะนั้นคือ พันโทประเสริฐ สุตบรรทัด อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกใน ปี พ.ศ. 2498

การตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางการเมืองจังหวัดสระบุรีของพลตำรวจเอกประमाण อดิเรกสาร เกิดขึ้นเนื่องจากการถูกพันโทประเสริฐ สุตบรรทัด สบประมาทว่าหากลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี ก็เป็นคนอกตัญญู ซึ่งในส่วนนี้ พลตำรวจเอกประमाण อดิเรกสาร ได้ชี้ให้เห็นว่ายอมไม่ได้โดยถือคติว่า “เกียรติศักดิ์ รักของข้า มอบไว้แก่ตัว” และ “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ถึงหนึ่งชั่วโมง ที่ผมต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผมให้เข้าสู่วงการเมืองอย่างเต็มตัว โดยไม่คาดคิดมาก่อน”

ดังนั้นเมื่อตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งแล้ว การหาเสียงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลเพื่อการชนะเลือกตั้ง คนสำคัญที่สุดคือหวัคะแนน ซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คหบดี ตลอดจนผู้ที่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ พลตำรวจเอกประमाण อดิเรกสาร ได้บันทึกไว้ว่า “ในการเลือกตั้ง ผู้ที่เหน้อยมากไม่ใช่ผม แต่เป็นผู้ที่สนับสนุนผมหรือที่เราเรียกว่าหวัคะแนน ผมตื่นเต้นจนพูดไม่ถูกว่าจะขอบคุณท่านเหล่านี้ได้อย่างไร มีทั้งที่เปิดเผยตัวและไม่เปิดเผยตัว ผมจึงตั้งปณิธานไว้ว่า จะสนองคุณท่านเหล่านี้ด้วยการประอบคุณความดีต่อจังหวัด

สระบุรีและประเทศชาติจนเต็มกำลังความสามารถ
ของผม”⁵

ผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2495 ปรากฏว่า พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร เป็นฝ่ายชนะ พันโท ประเสริฐ สุดบรรทัด ถือเป็นจุดเริ่มต้นในชัยชนะทางการเมือง ตลอดจนการเข้ามามีบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี

1.2 ขั้วเคลื่อนไหวทางการเมือง (พ.ศ. 2500 - 2548)

ในช่วงที่ 2 ผู้วิจัยขอเรียกว่าเป็นช่วงการ ขั้วเคลื่อนไหวทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร อยู่ในช่วง ปี พ.ศ. 2500 - 2548 เป็นเวลายาวนานถึง 48 ปี ในช่วง ที่ 2 นี้ นอกจากพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร แล้ว ยังมีนายปองพล - นายพศ - นายวีระพล และร้อยตรี ปรพล อดิเรกสาร ลูกและหลานสมาชิกของตระกูล อดิเรกสารเริ่มตบเท้าเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองจังหวัด สระบุรีตามลำดับ

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2500 พลตำรวจเอก ประมาณ อดิเรกสาร ลงสมัครและได้รับการเลือกตั้ง ในนามพรรคเสรีมนังคศิลา ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2518 เขาได้ตั้งพรรคการเมืองขึ้นชื่อว่า พรรคชาติไทย และ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค แม้ว่าในบางช่วงเวลาที่ไม่ได้ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคแต่ก็ยังคงลงสมัครสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีในนามพรรคชาติไทย จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2538 จากนั้นได้วางมือทางการเมือง แต่ตระกูลอดิเรกสารยังคงมีสมาชิกตระกูลที่เข้าสู่วงการ การเมืองสระบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 คือนายปองพล อดิเรกสาร (บุตรชายคนโต) นายวีระพล อดิเรกสาร (บุตรชายคนเล็ก) พ.ศ. 2539 นายพศ อดิเรกสาร (บุตร ชายคนที่สอง) พ.ศ. 2544 และ ร้อยตรีปรพล อดิเรกสาร (หลานชาย บุตรชายนายปองพล) พ.ศ. 2548 ตามลำดับ

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2519 และ 2526 นับเป็น ความสำเร็จของตระกูลอดิเรกสารและพรรคชาติไทย ในการยึดครองพื้นที่ฐานเสียงได้ทั้งจังหวัด เนื่องจากการเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งในขณะนั้น จังหวัดสระบุรีมีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน ทั้งจังหวัดถือเป็น 1 เขตเลือก ตั้ง และผู้ได้รับเลือกตั้งทั้งสิ้นล้วนเป็นผู้สมัครจากพรรค ชาติไทย นำโดยพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ภายหลังจากการวางมือ ทางการเมืองของพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ทายาททางการเมืองที่ลงสมัครในปีดังกล่าวคือ นายวีระพล อดิเรกสาร บุตรชายคนเล็ก บรรยากาศการเลือกตั้งในปี ดังกล่าวเป็นไปอย่างน่าจับตามอง ภายหลังจากเสถียรภาพของ ตระกูลได้วางมือทางการเมืองลง แต่ยังคงมีนายปองพล และ นายวีระพล อดิเรกสาร เป็นผู้ขับเคลื่อนทาง การเมืองอยู่ หากแต่นายวีระพล ลงสมัครเป็นสมัยแรก จึงเป็นผู้ที่น่าจับตามองมากที่สุด ในบางพื้นที่เช่น อำเภอ เสาให้ เป็นพื้นที่ที่มีการช่วงชิงขั้วเกี่ยวข้องกันอย่างหนัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ฐานเสียงของนายเงิน บุญสุภา หรือ “ผู้ใหญ่เงิน” นักการเมืองคนสำคัญของจังหวัดสระบุรี และนักธุรกิจโรงโม่หินในเขตพื้นที่อำเภอพระพุทธรบาท ซึ่งเคยเป็นหัวหน้าคณะแนบให้กับตระกูลอดิเรกสาร นายบัญญัติ วงษ์ประยูร หรือ “ผู้ใหญ่ออด” นักการเมือง คนสำคัญของจังหวัดสระบุรีและมีความใกล้ชิดกับ นายชลิตเทพ โพธิ์ใบ เจ้าของโรงสีข้าวเสาให้ไรต์มิลล์ และเป็นพี่เขยของนายปองพลของชาวเสาให้ ดังนั้นตระกูล อดิเรกสาร จึงต้องทำการหาเสียงอย่างหนักและขอความช่วยเหลือจากหัวหน้าคณะแนบหน้าใหม่ ซึ่งผลปรากฏว่า นายวีระพล อดิเรกสาร ได้คะแนนอย่างท่วมท้นในเขต พื้นที่อำเภอเสาให้

ผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2539 ปรากฏว่า นายวีระพล ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่ 1 และนายปองพลผู้สมัครในเขต

⁵ ประมาณ อดิเรกสาร, ชีวิตเมื่อผ่านไป 84 ปี, กรุงเทพมหานคร. 2540, หน้า 44.

เลือกตั้งที่ 2 ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสระบุรี ซึ่งในขณะนั้น สระบุรีมีเขตเลือกตั้ง 2 เขต และมีผู้แทนทั้งสิ้น 4 คน เขตละ 2 คน เป็นบุคคลจาก ตระกูลอติเรกสาร เขตละ 1 คน

ต่อมาการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 จังหวัดสระบุรี มีเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น 4 เขต มีผู้แทนทั้งสิ้น 4 คน เขตละ 1 คน ผู้สมัครจากตระกูลอติเรกสารในการเลือกตั้งครั้งนี้มีทั้งสิ้น 2 คน คือนายพศ อติเรกสาร ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่ 2 และนายวิระพล อติเรกสาร ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่ 4 ผลปรากฏว่าทั้งสอง ได้รับเลือกตั้งในนามพรรคไทยรักไทย

ต่อมาการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548 การแบ่งเขตเลือกตั้งและจำนวนผู้แทนฯ ยังคงเดิมเช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2544 นับเป็นปีทองของตระกูลอติเรกสารในการเข้ามา มีบทบาทและอำนาจทางการเมืองในจังหวัดสระบุรี เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งนี้ ผู้สมัครจากตระกูลอติเรกสาร ได้รับเลือกตั้งถึง 3 คน คือ ร้อยตรีปรพล อติเรกสาร ในเขตเลือกตั้งที่ 1 นายพศ อติเรกสาร ในเขตเลือกตั้งที่ 2 และ นายวิระพล อติเรกสาร ในเขตเลือกตั้งที่ 4 จากผลการเลือกตั้งดังกล่าวเห็นได้ว่าตระกูลอติเรกสาร สามารถครอบครองพื้นที่ฐานเสียงได้ทุกเขตที่มีสมาชิกของตระกูลลงสมัคร แต่ในระยะต่อไปจากนี้เราจะพบว่า สมาชิกจากตระกูลอติเรกสารที่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้มีจำนวนน้อยลง และจนกระทั่งไม่ได้รับการเลือกตั้งเลย ซึ่งขอกกล่าวถึงในช่วงที่ 3 ต่อไป

1.3 ชะงักกันทางการเมือง (พ.ศ. 2550 - 2554)

ในช่วงที่ 3 ผู้วิจัยขอเรียกว่าช่วงชะงักกันทางการเมืองของตระกูลอติเรกสาร เนื่องจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 นั้น การเลือกตั้งภายหลังการรัฐประหาร โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ในปี พ.ศ. 2549 การแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดสระบุรีแบ่งเป็น 2 เขต มีผู้แทนทั้งสิ้น 4 คน เขตละ 2 คน

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 นายปองพล และ นายพศ อติเรกสาร ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเนื่องจากคดี ยุบพรรคไทยรักไทย จึงส่งผลให้ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ดังนั้นการเลือกตั้งครั้งนี้ ตระกูลอติเรกสาร จึงเหลือผู้ที่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้เพียง 2 คนเท่านั้น คือ นายวิระพล ลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ 2 และ ร้อยตรีปรพล อติเรกสาร ลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ 1 ในนามพรรคพลังประชาชน ทั้งสองได้รับการเลือกตั้ง หากแต่ในระยะเวลามา นายวิระพล อติเรกสาร ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง เนื่องจากคดียุบพรรคพลังประชาชนในปี พ.ศ.2551 ดังนั้นตระกูลอติเรกสาร จึงมีเพียงร้อยตรีปรพล อติเรกสาร เพียงคนเดียวที่ยังอยู่ในตำแหน่งและสามารถลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีสมัยต่อมา ในปี พ.ศ. 2554

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 นั้น มีการแบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 4 เขต มีผู้แทนฯ ทั้งสิ้น 4 คน เขตละ 1 คน การเลือกตั้งครั้งนี้ ร้อยตรีปรพล อติเรกสาร เป็นสมาชิกในตระกูลเพียงคนเดียวที่ยังสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เขาลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ 2 ในนามพรรคภูมิใจไทย ซึ่งถือเป็นพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของนายพศ อติเรกสาร แต่ท้ายที่สุดผลการเลือกตั้งปรากฏว่า นายอรรถพล วงษ์ประยูร ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทย กลับเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ดังนั้นการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 จึงถือเป็นการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายที่ยังปรากฏชื่อของบุคคลจากตระกูลอติเรกสาร ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี ในขณะที่สมัยต่อมา การเลือกตั้งใน พ.ศ. 2554 แม้ว่าตระกูลอติเรกสารจะมีร้อยตรีปรพล อติเรกสาร เป็นผู้ลงสมัคร แต่ก็ไม่สามารถได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยขอวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในส่วนต่อไป คือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอติเรกสาร

2. การเปลี่ยนแปลงบทบาท และอำนาจทางการเมือง ของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี

2.1 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและ การเมืองของจังหวัดสระบุรี มีผลต่อการ เกาะกลุ่มการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ของตระกูลอดิเรกสารหรือไม่

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและ
การเมืองของจังหวัดสระบุรี มีผลต่อการเกาะกลุ่มการ
สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสารอย่าง
แน่นอน เนื่องจากปัจจุบันนักการเมืองหน้าใหม่ในจังหวัด
สระบุรีที่ก้าวขึ้นมามีบทบาททางการเมืองในระดับ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่เคยมี
ความเกี่ยวข้องทางการเมืองกับตระกูลอดิเรกสารมาแทบ
ทั้งสิ้นในฐานะหัวคะแนน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่
ประชาชนให้ความเคารพและให้การยอมรับนับถือ

บุคคลลักษณะดังที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับคำว่า
“ผู้มีอิทธิพล” หรือ “เจ้าพ่อ” ของสมบัติ จันทรวงศ์
ที่ได้อธิบายไว้ใน “บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจ
และการเมืองไทย : ข้อสังเกตเบื้องต้น” ได้ชี้ให้เห็นว่า
“คำว่า “เจ้าพ่อ” นั้น น่าจะอธิบายได้ดีที่สุดในขั้นนี้ด้วย
อีกสองคำคือ “นักเลง” และ “ผู้มีอิทธิพล” เป็นคำที่อยู่
คู่กับสังคมไทยมาช้านานแล้ว ในความหมายที่ดี
ความเป็น “นักเลง” จะหมายถึงลักษณะประจำตัว
หรือคุณสมบัติความเป็นลูกผู้ชายของบุคคลดังกล่าว
ที่ทำให้ผู้อื่นให้ความเคารพยำเกรง”⁶

นอกจากนี้ สมบัติ จันทรวงศ์ ยังได้ชี้ให้เห็นว่า
“กระบวนการเลือกตั้งกลายเป็นช่องทางที่ทำให้ชนชั้นนำ
ในท้องถิ่น สามารถพัฒนาศักยภาพทางอำนาจของตนได้
สูงสุด มีข้อสังเกตของนักการเมืองท่านหนึ่งที่นำเสนอใจได้
กล่าวไว้ว่า ทั้งนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐนั่นเอง
ที่เป็นผู้ชักนำเจ้าพ่อเข้ามาสู่วงการเมือง กล่าวคือ สำหรับ
ผู้สมัครเลือกตั้งนั้น เพื่อหวังผลคือชัยชนะในทาง
การเมืองก็ย่อมแสวงหาแรงสนับสนุนจากประชาชน
โดยตรง และจากผู้ที่มียุทธิพลเหนือประชาชนอีกที่
หนึ่ง”⁷

ดังที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการกระทำ
ของตระกูลอดิเรกสาร โดยผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในปี
พ.ศ. 2518 มีการก่อตั้งพรรคชาติไทย โดยพลตำรวจเอก
ประมาณ อดิเรกสาร นั้น เป็นผู้ลงสมัครในนามพรรค
ชาติไทยในพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีนายสละ หนูเงิน หรือ
“กำนันหฺลระ” เป็นผู้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี
ต่อมาเมื่อบุคคลดังกล่าวเสียชีวิตลง ก็ปรากฏชื่อ นายเงิน
บุญสุภา หรือ “ผู้ใหญ่เงิน” และนายบัญญัติ วงษ์ประยูร
“ผู้ใหญ่อ้อด” เป็นผู้สมัครในนามพรรคชาติไทย บุคคล
ดังกล่าวเป็นผู้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่อำเภอเสาให้
อำเภอพระพุทธบาท และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ และ
จากการสัมภาษณ์นายพศ อดิเรกสาร⁸ ได้ชี้ให้เห็นว่า
พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร จะเป็นผู้ทาบทาม
บุคคลเหล่านี้เข้าสังกัดพรรคด้วยตนเอง

ในทางกลับกันเมื่อเวลาผ่านไป บุคคลเหล่านี้
กลับสามารถลงสู่สนามการเมืองและเป็นคู่แข่งชั้นกับ
ตระกูลอดิเรกสารได้อย่างชัดเจน ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัย

⁶ สมบัติ จันทรวงศ์, “บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจและการเมืองไทย:ข้อสังเกตเบื้องต้น,” ใน รัฐ ทุน เจ้าพ่อท้องถิ่นกับ
สังคมไทย, ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคิต พิริยะรังสรรค์. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535, หน้า 118-119.

⁷ สมบัติ จันทรวงศ์, “บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจและการเมืองไทย:ข้อสังเกตเบื้องต้น,” ใน รัฐ ทุน เจ้าพ่อท้องถิ่นกับ
สังคมไทย, ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคิต พิริยะรังสรรค์. เชียงใหม่:ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535, หน้า 118-119.

⁸ สัมภาษณ์ พศ อดิเรกสาร, 11 กรกฎาคม 2558.

มีความเห็นว่า ทั้งนายเงิน บุญสุภา และนายบัญญัติ วงศ์ประยูร มีธุรกิจของตนเอง เกิดการสะสมทุน มีกำลังทรัพย์ในการเล่นการเมืองได้โดยปราศจากความช่วยเหลือจากตระกูลอติเรกสาร

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรี ส่งผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลอติเรกสารอย่างเด่นชัด ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากการเลือกตั้งในครั้งนั้น ดังที่กล่าวมาข้างต้น สมาชิกจากตระกูลอติเรกสารเหลือเพียงร้อยตรีปรพล อติเรกสาร เพียงคนเดียวเท่านั้นที่ยังสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ขณะนั้น จังหวัดสระบุรีมีเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น 4 เขต มีผู้แทนฯ ทั้งสิ้น 4 คน เขตละ 1 คน ผู้วิจัยขอวิเคราะห์ปัญหาในการแสวงหาพื้นที่ทางการเมืองของตระกูลอติเรกสารในแต่ละเขตเลือกตั้ง เพื่อให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ได้ส่งผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลอติเรกสาร ดังนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองสระบุรีและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งในเขตอำเภอเมืองสระบุรีถือเป็นพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของตระกูลอติเรกสาร เนื่องจากบ้านพักรับรองของตระกูลอยู่ในเขตพื้นที่นี้ หากแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 ร้อยตรีปรพล อติเรกสาร ไม่สามารถลงสมัครในเขตพื้นที่ดังกล่าวได้ เนื่องจากมีนักการเมืองหน้าใหม่คือ นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย หรือ “ส.ส. นก” เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายเงิน บุญสุภา ให้เข้าสู่เส้นทางการเมืองสระบุรี โดยเริ่มตั้งแต่การเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ตลอดจนลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีและได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 จากโอกาสทางการเมืองดังกล่าวส่งผลให้ นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย ได้รับการยอมรับจากประชาชน และมีพื้นที่ฐานเสียงอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองสระบุรีและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นพื้นที่

บ้านเกิด

ดังที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า นายเงิน บุญสุภา ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าของธุรกิจโรงโม่หินสุภาโรงโม่หินเกียรติมงคล ผู้ที่เคยเป็นหัวหน้าคณะให้กับตระกูลอติเรกสาร สามารถสะสมทุนจากธุรกิจของตนกระทั่งสามารถเป็นฐานทางการเมืองสนับสนุนคนของตนเข้าสู่เส้นทางการเมืองเพื่อแข่งขันกับตระกูลอติเรกสารได้อีกทั้งยังสามารถยึดพื้นที่ฐานเสียงที่เคยเป็นของตระกูลอติเรกสารไปได้อีกด้วย

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบไปด้วย อำเภอแก่งคอย อำเภอเมวกเหล็ก และอำเภอวังม่วง ในเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ฐานเสียงหลักของนายพศ อติเรกสาร แต่เมื่อถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ในปี พ.ศ. 2550 ส่งผลให้ไม่สามารถลงสมัครได้ในปี พ.ศ. 2554 ในขณะเดียวกัน ร้อยตรีปรพล อติเรกสาร ได้ลงสมัครในพื้นที่ดังกล่าว ในนามพรรคภูมิใจไทย แต่ผลการเลือกตั้งกลับพ่ายแพ้ให้แก่นายอรรถพล วงษ์ประยูร บุตรชายของนายบัญญัติ วงษ์ประยูร หรือ “ผู้ใหญ่ฮวด” ซึ่งเป็นผู้ที่เคยมีความใกล้ชิดกับตระกูลอติเรกสาร ในการลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคชาติไทย ตั้งแต่ครั้งที่พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร ยังเป็นหัวหน้าพรรค นอกจากนี้ นายบัญญัติ วงษ์ประยูร ยังมีธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับที่ดินและรถรับส่งคนงาน

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่านายบัญญัติ วงษ์ประยูร จะเคยมีความใกล้ชิดกับตระกูลอติเรกสาร แต่ในเวลาต่อมาสามารถให้การสนับสนุนบุตรชายของตนเข้าสู่เส้นทางการเมือง และแข่งขันกับผู้สมัครจากตระกูลอติเรกสาร จนได้รับชัยชนะ

เขตเลือกตั้งที่ 3 ประกอบไปด้วย อำเภอวิหารแดง อำเภอหนองแค อำเภอหนองแซง และอำเภอเสาให้ (บางส่วน) ในเขตพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ฐานเสียงของตระกูลคูวิจิตรสุวรรณ เจ้าของธุรกิจโรงสีข้าว

คูสุวรรณ นักการเมืองที่มีชื่อเสียงจากตระกูลดังกล่าวคือ นายวัชรพงศ์ คุวิจิตรสุวรรณ เข้าสู่เส้นทางการเมืองโดยการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี และต่อมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี และได้รับการเลือกตั้ง 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2554

บิดาของนายวัชรพงศ์ คุวิจิตรสุวรรณ มีความเกี่ยวข้องกับตระกูลอดิเรกสาร โดยการเป็นหัวหน้าคณะให้กับพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ในสมัยแรกๆ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ตระกูลคุวิจิตรสุวรรณนับเป็นครอบครัวนักธุรกิจโรงสีข้าว และนักการเมืองที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในเขตพื้นที่ดังกล่าว ส่งผลให้ตระกูลอดิเรกสารไม่สามารถเจาะพื้นที่ฐานเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ดังกล่าวได้ เนื่องจากมีเจ้าของฐานเสียงอยู่แล้ว

ดังที่กล่าวมาเป็นเรื่องที่ชี้ให้เห็นว่า นายเงิน บุญสภา ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าของธุรกิจโรงโม่หินสุภา โรงโม่หินเกียรติกมล ผู้ที่เคยเป็นหัวหน้าคณะให้กับตระกูลอดิเรกสาร สามารถสะสมทุนจากธุรกิจของตนเองกระทั่งสามารถเป็นฐานทางการเมืองสนับสนุนคนของตนเข้าสู่เส้นทางการเมืองเพื่อแข่งขันกับตระกูลอดิเรกสารได้อีกทั้งยังสามารถยึดพื้นที่ฐานเสียงที่เคยเป็นของตระกูลอดิเรกสารไปได้อีกด้วย

ในขณะเดียวกันพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของนายบัญญัติ วงษ์ประยูร ดังนั้นเขาจึงสนับสนุนให้นายองอาจ วงษ์ประยูร บุตรชายของเขา ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า แม้จะเป็นเขตพื้นที่ฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสาร แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมี การทับซ้อนกับฐานเสียงของผู้มีอิทธิพลประจำถิ่น

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองใน

แต่ละพื้นที่ ได้เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลต่อการลดทอนการเกาะกลุ่มฐานอำนาจของตระกูลอดิเรกสารอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากผู้มีอิทธิพลในแต่ละพื้นที่ที่เคยพึ่งพิงอยู่กับตระกูลอดิเรกสาร สามารถสะสมทุนจากธุรกิจของตน สามารถเข้าสู่เส้นทางการเมืองและปักหลักอย่างมั่นคง ตลอดระยะเวลา 59 ปีที่ผ่านมาของตระกูลอดิเรกสาร ที่ต้องใช้บุคคลเหล่านี้ในการเป็นหัวหน้าคณะแต่เมื่อบุคคลเหล่านี้มีความมั่นคงในตัวเองอันเกิดจากการสะสมทุนในธุรกิจของตน จึงส่งผลต่อความมั่นคงทางการเมืองของแต่ละบุคคล ที่เข้มแข็งพอจะต่อสู้กับตระกูลอดิเรกสารได้

2.2 วิธีการสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสาร

2.2.1 การสร้างฐานเสียง โดยพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร (พ.ศ. 2495 - พ.ศ. 2538) - การสร้างฐานเสียงโดยเครือข่ายหัวหน้าคณะ

พ.ศ. 2495 เป็นปีแรกที่พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี เพื่อลบล้างค่าสภามาของ พันโทประเสริฐ สุตบรรทัด ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี ในขณะเดียวกันจังหวัดสระบุรีทั้งจังหวัด นับเป็นเขตเลือกตั้งที่ 1 คือมีเขตเลือกตั้งเพียงเขตเดียว

พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร นับเป็นนักการเมืองหน้าใหม่ที่ต้องแข่งขันกับนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ คือ พันโทประเสริฐ สุตบรรทัด ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะประสบความสำเร็จในการได้รับการเลือกตั้ง แต่ในท้ายที่สุดในปี พ.ศ. 2495 พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ก็สามารถชนะการเลือกตั้งได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี

ในการที่พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร สามารถชนะการเลือกตั้งในครั้งนี้ได้ ผู้วิจัย

ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในปี พ.ศ. 2495 นั้น อยู่ในช่วงภายหลัง การรัฐประหารซึ่งนำโดยจอมพลผิน ชุณหะวัณ ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบิดาของท่านผู้หญิงเจริญ อติเรกสาร ภรรยาของ พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร ประกอบกับพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจในช่วงปี พ.ศ. 2494 – พ.ศ. 2500 ซึ่งเราเรียกกลุ่มบุคคลดังกล่าวว่า กลุ่มราชครู ในขณะที่เดียวกันก็เป็นช่วงของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งภายหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2490 ส่งผลให้กลุ่มราชครู ขึ้นมามีบทบาทและอำนาจทางการเมือง การทหาร และทางเศรษฐกิจในสังคมไทย และประกอบกับในช่วงนั้นยังเป็นรัฐบาลที่นำโดยทหาร คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตในส่วนนี้ว่า พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร น่าจะได้รับความช่วยเหลือในด้านการสนับสนุนคะแนนเสียงจากทหาร และตำรวจในพื้นที่จังหวัดสระบุรีในขณะนั้น ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของนายพศ อติเรกสาร ที่ชี้ให้เห็นว่า *“คุณพ่อได้รับความช่วยเหลือจากลูกน้องที่เป็นทหารและตำรวจ ในการเดินทางเล็กๆ น้อยๆ และในช่วงนั้นทหารก็สามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้”*

ประกอบกับในช่วงนั้นพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร ยังมีกลุ่มเพื่อน และเพื่อนของพี่สาวคือ คุณหญิงสะอาด ปุณณกันต์ อยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จึงช่วยพาไปแนะนำตัวกับเพื่อนๆ เพื่อหาเสียง พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร ได้ชี้ให้เห็นว่าการหาเสียงในครั้งนั้นได้เข้าขอความช่วยเหลือจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน คหบดี ซึ่งเป็นที่รักและเคารพนับถือในเขตพื้นที่นั้นๆ ในหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเพื่อความง่ายต่อการลงพื้นที่หาเสียง เนื่องจากบุคคลในพื้นที่ย่อมรู้จักพื้นที่ดีที่สุด และประกอบกับในขณะนั้นจังหวัดสระบุรียังมีพื้นที่อยู่ติดป่าเขา การเดินทางยากลำบากและอาจมีนักเลงประจำถิ่น หากว่าเข้าไปในพื้นที่โดยไม่ได้รับการอนุญาตอาจมีอันตรายถึงชีวิต ซึ่งใน

ส่วนนี้ พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร ได้ชี้ให้เห็นว่า บางทีก็เกือบยิงกันเอง เนื่องจากต้องระวังตัวตลอดเวลา

ดังนั้นวิธีการสร้างฐานเสียงของพลตำรวจเอกประมาณจึงเป็นการเข้าไปขอความช่วยเหลือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คหบดี ในพื้นที่ที่ประชาชนให้ความนับถือ และเป็นทีเกรงใจของประชาชน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในส่วนนี้ เนื่องจากในช่วงนั้นประชาชนในเขตพื้นที่ต่างจังหวัดยังไม่มีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่เลือกผู้แทนของประชาชนโดยผ่านการเลือกตั้งอย่างถ่องแท้ นัก ดังนั้นหากว่าผู้ที่ตนเคารพนับถือพูดอะไรประชาชนก็จะเชื่อฟัง ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายพศ อติเรกสาร ที่ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ด้วยบุคลิกส่วนตัวของ พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร เป็นคนเจียมและให้เกียรติคนรอบข้าง มีความจำดีเยี่ยม ภายหลังชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2495 พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร แม้ว่าจะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ก็ยังคงกลับไปเยี่ยมเยือนประชาชนในจังหวัดสระบุรีเมื่อมีโอกาส เมื่อได้พบบุคคลที่เคยช่วยเหลือตนเมื่อครั้งหาเสียง ก็จะเดินเข้าไปทัก หากพบตามงานก็จะเชิญมานั่งโต๊ะเดียวกัน คือ การแสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลรอบข้างซึ่งเป็นบุคคลที่เคยช่วยเหลือตนมา ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อจิตใจในทางบวกของผู้ที่ได้รับการทักทายจากพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร

ดังนั้นพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร จึงได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านี้เสมอเมื่อมีการเลือกตั้ง ประกอบกับพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร เป็นผู้จัดทำแผนที่เส้นทางต่างๆ ทั้งที่เป็นพื้นที่ที่จะเข้าไปหาเสียง และที่สำคัญ คือเส้นทางไปสู่บ้านของหัวคะแนนด้วยตนเอง

ในช่วงของการสร้างฐานเสียงโดยพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ในปี พ.ศ. 2495 – พ.ศ. 2538 นี้ หัวคะแนนมีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงที่ประชาชนในเขตพื้นที่ต่างจังหวัดเช่นจังหวัดสระบุรี ยังคงมีความตื่นตัวทางการเมืองน้อยมาก ดังนั้นจึงส่งผลให้การสนับสนุนผู้สมัครคนใดก็ตาม ที่หัวคะแนน คือ บุคคลในพื้นที่ที่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ก็จะส่งผลดีต่อการได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครคนนั้นๆ

การตอบแทนหัวคะแนนของพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร จะแสดงออกในการให้ความช่วยเหลือที่ถูกกฎหมายแก่หัวคะแนนทุกคนที่เข้ามาขอความช่วยเหลือ หากว่าพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ช่วยเหลือโดยตรงด้วยตนเองไม่ได้ ก็จะประสานขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความช่วยเหลือได้ กล่าวคือช่วยจนถึงที่สุด

แต่อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลากว่า 44 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 2495 - พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นช่วงที่พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ยังคงลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีอยู่นั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเขตพื้นที่ในการเลือกตั้งจาก 1 เขต เป็น 2 เขต และ 3 เขต และมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น จาก 1 คน เป็น 2 คน และ 3 คน

ดังนั้นอุปสรรคทางการเมืองที่พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร และตระกูลอดิเรกสารต้องประสบนั้นคือ การเปลี่ยนแปลงของหัวคะแนน เนื่องจากหัวคะแนนคนเดิมในพื้นที่นั้นๆ อาจเสียชีวิตลง หรือ อาจมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับผู้สมัครรายใหม่ แต่อย่างไรก็ตามพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งในทุกสมัยที่ลงสมัคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 – พ.ศ. 2538

2.2.2 การรักษาฐานเสียงโดยทายาททางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2554 - การรักษาฐานเสียงโดยการลงพื้นที่

การรักษาฐานเสียงโดยการลงพื้นที่นั้น เป็นสิ่งที่ทายาททางการเมือง หรือสมาชิกในตระกูลอดิเรกสารพยายามกระทำมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2544 เนื่องจากในช่วงปลายที่พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสารยังคงลงสมัครรับเลือกตั้งคือในช่วงปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบันมีเสียงจากประชาชนที่ได้ยินไปถึงตระกูลอดิเรกสารว่า “ไม่มีเลือกตั้งก็ไม่เห็นหน้า” “ใช้แต่เงินซื้อ” ซึ่งนี่เริ่มเป็นสัญญาณในทางลบต่อตระกูลอดิเรกสาร

ดังนั้นในช่วง พ.ศ. 2544 เป็นช่วงที่พลตรีเมธี ธรรมรังสี ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสระบุรี ได้พยายามนำสมาชิกตระกูลอดิเรกสารลงพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีบ่อยครั้งที่มีโอกาสไม่ว่าจะเป็นงานใดก็ตาม จึงส่งผลให้สมาชิกตระกูลอดิเรกสารได้พบปะประชาชนบ่อยขึ้น

แม้ว่าบุคคลในตระกูลอดิเรกสาร จะกล่าวออกมาอย่างชัดเจนว่า ตระกูลของเขาไม่เคยคิดที่จะเก็บคะแนนเสียงของประชาชนไว้กับตนเพียงฝ่ายเดียว พวกเขาไม่สามารถที่จะบังคับเอาคะแนนเสียงจากประชาชนได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด หากแต่เขาได้กล่าวเพิ่มเติมว่าความดีและผลงานที่พวกเขาทำจะเป็นสิ่งที่เหนียวรั้งคะแนนเสียงของประชาชนไว้ ความดีและผลงานจะเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกพวกเขาในสมัยต่อไปเมื่อมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามตระกูลอดิเรกสารเพิ่งจะมาตระหนักถึงการรักษาฐานเสียงเมื่อไม่เกิน 20 ปีมานี้เอง เนื่องจากว่าเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่านักการเมืองในจังหวัดสระบุรีนั้นมีการแก่งแย่งกันทุกสมัยที่มีการเลือกตั้งแม้ว่าบางคนจะผิดหวังกับการลงสมัคร

รับเลือกตั้งทั้งในระดับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการทำให้ประชาชนได้เห็นหน้าค่าตา และในสมัยต่อมาก็ทำให้ผู้ที่ผิดหวังนั้นกลับมาสมหวังในการลงสมัครรับเลือกตั้งได้อย่างภาคภูมิใจ และยังเป็นการต่อยอดทางการเมืองของนักการเมืองผู้นั้นในการสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของประชาชนจังหวัดสระบุรี จนสามารถได้รับเลือกตั้งในสมัยต่อๆ มาได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

ในส่วนของตระกูลดิเรกสารนั้น ในอดีตไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปรากฏตัวตามงานต่างๆ ในจังหวัดสระบุรีซึ่งเป็นพื้นที่ฐานเสียงของตนเท่าไรนัก แม้ว่าตระกูลดิเรกสารจะมีบ้านพักรับรองอยู่ในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ซึ่งอยู่ใกล้กับตลาดสุขุมาลัย ซึ่งเป็นตลาดสดที่มีผู้คนพลุกพล่าน และในขณะเดียวกัน บ้านรับรองของตระกูลดิเรกสารจะถูกเรียกจากชาวจังหวัดสระบุรีว่า “บ้านใหญ่” แต่ชาวตลาดและชาวจังหวัดสระบุรีมักไม่ค่อยพบเห็นบุคคลในตระกูลดิเรกสารในจังหวัดสระบุรีสักเท่าไร จะพบก็แต่เพียงแม่บ้านที่ดูแลบ้านของตระกูลดิเรกสารเท่านั้น

ทั้งนี้ เนื่องจากว่าบุคคลสำคัญในตระกูลดิเรกสารส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือที่เรียกว่าบ้านราชครูนั่นเอง ดังนั้น ชาวจังหวัดสระบุรีจึงไม่ค่อยมีโอกาสได้พบปะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีบ่อยนัก นี่จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่ก่อให้เกิดความห่างไกลกันระหว่างบุคคลในตระกูลดิเรกสารกับประชาชนชาวจังหวัดสระบุรี จึงเป็นที่มาของคำวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนบางส่วนที่กล่าวถึงตระกูลดิเรกสารว่า “เห็นหน้าเฉพาะเวลาที่มีการเลือกตั้ง”

เมื่อคำพูดดังกล่าวเหล่านี้ดังไปถึงสมาชิกในตระกูลดิเรกสาร การปรับตัวจึงเกิดขึ้น ชาวสระบุรีเริ่มได้พบบุคคลต่างๆ ในตระกูลดิเรกสารบ่อยครั้งขึ้น

ตามงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ตลอดจนงานรื่นเริงต่างๆ จนลูกน้องของสมาชิกในตระกูลมักมีคำพูดติดตลกที่ใช้แซวกันเองอยู่บ่อยครั้งว่า “นายร้องลูกน้องเดิน” คือนายขึ้นร้องเพลง ลูกน้องก็ต้องรักษาหน้านายโดยการออกไปเดินรำตามเพลงที่นายร้อง

แต่อย่างไรก็ตามเราปฏิเสธไม่ได้ถึงสภาพเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของจังหวัดสระบุรีที่เปลี่ยนแปลงไปได้ก่อให้เกิดนักการเมืองหน้าใหม่และได้รับโอกาสจากประชาชนเข้ามาทำงานการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี เช่น นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย หรือ ส.ส. นก

นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย หรือ “ส.ส. นก” เป็นผู้ดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรีเป็นหลัก ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เข้าร่วมงานทุกงานที่ได้รับเชิญ นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย จึงเป็นบุคคลที่ได้รับความนิยมตลอกจากประชาชนโดยได้รับเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี 2 สมัยติดต่อกัน นางสาวกัลยา ยังได้รับการสนับสนุนจากทหารเป็นอย่างดี โดยการนำของ พลตรีมัญญกฤต รูปขจร อดีตผู้บัญชาการกองพันทหารม้าที่ 4 รักษาพระองค์ ซึ่งตัวพลตรีมัญญกฤต รูปขจร ในขณะนั้นก็ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสระบุรี และประกอบกับในขณะนั้น พลตรีเมธี ธรรมรังสี ประธานรุ่น จปร. 7 และเป็นเพื่อนกับพลตรีมัญญกฤต รูปขจร กำลังดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสระบุรี ดังนั้น ที่กล่าวมานี้จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย ได้รับการสนับสนุนจากทหาร และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีเป็นอย่างดี จนสามารถมีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีถึง 2 สมัย แม้ว่าในสมัยล่าสุดก่อนการรัฐประหารโดย คสช. นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย ไม่สามารถได้รับเลือกเป็น ส.ส. ทั้งนี้เนื่องจากพรรค

ประชาธิปไตยที่สังกัดนั้นประกาศคว่ำบาตรไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นนั่นเอง

อย่างไรก็ตามฐานเสียงที่ตระกูลอดิเรกสารไม่สามารถรักษาไว้ได้ ก็คือในเขตพื้นที่อำเภอหินกอง และอำเภอหนองแค แม้ว่าในช่วงก่อนหน้าปี พ.ศ. 2535 จะเคยรักษาไว้ได้หากแต่เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2535 นายปองพล อดิเรกสาร ได้พ่ายแพ้ให้กับ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ จากพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงในเขตพื้นที่ดังกล่าว ในขณะที่ การพ่ายแพ้ในครั้งนั้นทำให้นายสมชาย สุนทรวัฒน์ สามารถแจ้งเกิดบนเวทีการเมืองในจังหวัดสระบุรีตลอดมา จนเขาเสียชีวิตลง พื้นที่นี้ได้ถูกถ่ายโอนไปยังคนของเขา คือ นายฉัตรชัย ศิลาพร และต่อมาพื้นที่นี้ได้ถูกถ่ายโอนไปสู่ลูกหลานของชาวสระบุรีโดยแท้คือ นายวัชรพงศ์ คุวิจิตรสุวรรณ ซึ่งเกิดในพื้นที่อำเภอหินกอง และไม่ว่าในวันหนึ่งข้างหน้า พื้นที่นี้จะตกเป็นของใคร ก็เป็นการยากเหลือเกินที่พื้นที่นี้จะตกอยู่ในมือของตระกูลอดิเรกสาร เนื่องจากหวัคแฉนในท้องที่ล้วนมีเจ้าของแล้ว ซึ่งไม่ใช่ของตระกูลอดิเรกสาร

ในเขตพื้นที่อื่นๆ แม้ว่าในอนาคต “เสียจ้อน” หรือ นายสัญญา บุญหลง บุตรชายของนายเดช บุญหลง ผู้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก ลูกพี่ลูกน้องของพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร ซึ่งในอนาคต นายสัญญา บุญหลง ผู้นี้จะมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี แต่ในขณะนี้ก็ไม่มีวิแวว่าจะมีการพูดคุยถึงการจะยึดพื้นที่ฐานเสียงในส่วนต่างๆ ที่เสียไปคืนให้แก่ตระกูลอดิเรกสารแต่อย่างใด แม้กระทั่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีสมัยล่าสุด ก่อนการรัฐประหารโดย คสช. เขาก็ได้ส่งภรรยาของเขาลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งเป็นเขตที่ต้องแข่งขันกับ ร้อยตรีปรพล อดิเรกสาร บุตรชายของ นายปองพล อดิเรกสาร หลานของ พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรก-

สาร ซึ่งเป็นบุคคลที่นายเดช บุญหลง บิดาของเขาให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นพื้นที่ฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรีดูคล้ายกับว่าจะแคบลงไปทุกขณะ พื้นที่ยื่นทางการเมืองมีน้อยมากจนแทบจะไม่มีเลย อย่างไรก็ตามในส่วนบุคคลของตระกูลอดิเรกสารนั้น ประชาชนเพิ่งจะได้พบหน้าตามงานต่างๆ เมื่อไม่ถึง 20 ปีมานี้เองที่สมาชิกของตระกูลจะไปร่วมงานต่างๆ ที่ได้รับเชิญ ซึ่งนับได้ว่าสายเกินไป เนื่องจากในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ได้ก่อให้เกิดนักการเมืองหน้าใหม่ ดังที่กล่าวมาแล้ว ประกอบกับการถูกตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลในตระกูลอดิเรกสาร จึงส่งผลให้ปัจจุบันไม่ปรากฏรายนามผู้ใดในตระกูลอดิเรกสาร ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองในจังหวัดสระบุรีดังที่หลายคนกล่าวว่า “อดิเรกสารหมดแล้ว”

บทสรุป

ตระกูลอดิเรกสารนับเป็นตระกูลการเมืองเก่าแก่ในระดับประเทศเนื่องจากมีการสืบสายตระกูลทางการเมืองมาจากกลุ่มราชครู ซึ่งเป็นกลุ่มอำนาจที่มีบทบาทโดดเด่นทางการเมืองไทยในยุคก่อนปี พ.ศ. 2500 ในส่วนของตระกูลอดิเรกสารนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาตระกูลเข้าสู่เส้นทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัดตลอดจนระดับประเทศ คือ พลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 และสามารถชนะพื้นที่โพธิ์ประเสริฐ สุดบรรทัดอย่างขาดลอยชนิดที่สมัยต่อๆ มาก็ไม่ปรากฏชื่อของพื้นที่โพธิ์ประเสริฐ สุดบรรทัด เป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯ จังหวัดสระบุรีอีกเลย แต่ในขณะที่เดียวกันและในทางกลับกัน กลับปรากฏชื่อของพลตำรวจเอกประมาณ อดิเรกสาร และสมาชิกคนอื่นๆ ในตระกูลอดิเรกสารในเวลาต่อๆ มาในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นคือ

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ตลอดจน การเมืองระดับประเทศ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสระบุรี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2554 ไม่ได้ปรากฏชื่อบุคคลใดในตระกูลอดิเรกสารได้รับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีอีกเลย ซึ่งนับเป็นเวลากว่า 50 ปีที่ตระกูลอดิเรกสาร สามารถครองพื้นที่ทางการเมืองของจังหวัดสระบุรีได้อย่างยาวนานผูกขาดอยู่เพียงตระกูลเดียว

อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไป สภาพเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของจังหวัดสระบุรีเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลให้ความนิยมในตระกูลอดิเรกสารลดลงไปตามกาลเวลา เนื่องจากในทางเศรษฐกิจนั้น มีกลุ่มทุนใหม่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลา 50 ปี ที่ตระกูลอดิเรกสาร ครองครองพื้นที่ทางการเมืองของจังหวัดสระบุรี เราอาจเห็นภาพความรุ่งเรืองเฟื่องฟูของตระกูลอดิเรกสารแต่ในขณะเดียวกันภาพดังกล่าวได้เกิดขึ้นพร้อมๆกับการเจริญเติบโตอย่างเงียบๆ ของนายทุนในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดสระบุรี เมื่อนายทุนต่างๆ เหล่านั้นมีการสะสมทุนจนสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งกับตระกูลการเมืองที่เก่าแก่อดิเรกสารได้แล้วนั้น ประกอบกับเป็นนายทุนในพื้นที่ที่ประชาชนต้องพึ่งพิงเป็นด้านแรก เขาเหล่านั้นจึงสามารถค่อยๆ ยึดพื้นที่ฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสารทีละเล็กละน้อยไปโดยปริยาย

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าเมื่อสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปได้ก่อให้เกิดกลุ่มทุนกลุ่มใหม่ ซึ่งมีศักยภาพทางการเงินในการต่อสู้กับตระกูลอดิเรกสาร

ได้นั้น สภาพสังคมในจังหวัดสระบุรีก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อกลุ่มทุนก่อให้เกิดนักการเมืองหน้าใหม่ในจังหวัดสระบุรี ดังนั้นสภาพทางสังคมของจังหวัดสระบุรีจึงมีโอกาสด้อนรับนักการเมืองหน้าใหม่ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นเข้ามาพัฒนาด้านต่างๆ ในจังหวัดสระบุรี และผลงานของเขาเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ตอบโจทย์ความต้องการของชาวจังหวัดสระบุรี ดังนั้นจึงไม่แปลกที่ชาวจังหวัดสระบุรีจะมีโอกาสได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในการให้โอกาสนักการเมืองหน้าใหม่ได้เข้ามาพัฒนาจังหวัดสระบุรีให้ถูกจุด “มิใช่ว่าเข้ามาแล้ว แต่ถึงเวลาไม่เห็นหน้า ไม่อยู่ในพื้นที่ พบยากอย่างที่เคยเป็นมา”

สรุปว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในจังหวัดสระบุรีส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมือง การสร้างและรักษาฐานเสียง ของตระกูลอดิเรกสาร เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นคือ การที่ผู้ที่เคยอยู่ภายใต้ร่มเงาของตระกูลอดิเรกสาร สามารถประกอบธุรกิจของตนจนกระทั่งเกิดการสะสมทุน และส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นมีความสามารถในการลงสนามการเมืองในจังหวัดสระบุรี ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าแทนที่ตระกูลอดิเรกสารในทุกเขตพื้นที่ได้อย่างสิ้นเชิง และเราไม่พบรายนามของบุคคลในตระกูลอดิเรกสารได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2557 และตระกูลอดิเรกสารก็ถูกกล่าวถึงลดลงน้อยลงเป็นลำดับ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2524. วิเคราะห์การเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตระกูล มีชัย. 2526. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจเอกชนและข้าราชการกับการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร-มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทูปกรุสมบัติราชครู ขาดิชาขย - ประมาณ -กร. 2534. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. 2553. กลุ่มราชครูในการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชัย ใจเย็น. 2533. รวยแบบขุนศึก. กรุงเทพฯ: บุญชัยเพรส.
- ประมาณ อติเรกสาร. 2540. ชีวิตเมื่อผ่านไป 84 ปี. กรุงเทพฯ.
- ผู้นำท้องถิ่น ศักยภาพใหม่ของปวงชน. 2548. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บ้านผู้นำ.
- ผู้นำท้องถิ่นศักยภาพใหม่ของปวงชน. 2552. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บ้านผู้นำ.
- รายงานกิจการเทศบาลเมืองสระบุรี ประจำปี 2539 – 2540
- รายงานกิจการเทศบาลเมืองสระบุรี ประจำปี 2543
- สมบัติ จันทรวงศ์. 2535. “บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจและการเมืองไทย:ข้อสังเกตเบื้องต้น.” ใน ผาสุกพงษ์ไพจิตร และ สังคิต พิริยะรังสรรค์, รัฐ ทุน เจ้าพ่อท้องถิ่นกับสังคมไทย. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์. 2526. ทุนนิยมขุนนางไทย (พ.ศ.2475-2503). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพประทานพร.
- สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. 2551. สายธารประวัติศาสตร์ ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: พี.เพรส.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลตำรวจเอก/พลเอก ประมาณ อติเรกสาร. 2553. กรุงเทพฯ.
- อาลัยผู้นำคนเก่ง เสธ.เมธี. 2554. สระบุรี.
- อนุรักษ์จากแม่. 2553. ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ นางนวลน้อย ไทยศิริ. สระบุรี : โรงพิมพ์ไทยศิริ.